

ตอนที่ 2

ระบบกฎหมายหลัก

บทที่ 1

อิทธิพลของกฎหมายต่างประเทศและประโยชน์ของการศึกษา ประวัติศาสตร์กฎหมายต่างประเทศ

1. อิทธิพลของกฎหมายต่างประเทศ

ประเทศไทยมีกฎหมายที่เป็นลายลักษณ์อักษรที่ใช้บังคับในปัจจุบันเป็นจำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็นกฎหมายในรูปพระราชบัญญัติ พระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง และกฎหมายที่เรียกว่าอ่องอือก แต่กฎหมายในรูปประมวลกฎหมายซึ่ง 7 ฉบับคือ

- (1) ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
- (2) ประมวลกฎหมายอาญา
- (3) ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง
- (4) ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
- (5) ประมวลกฎหมายที่ดิน
- (6) ประมวลรัษฎากร
- (7) ประมวลกฎหมายอาญาทางทหาร

ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งแบ่งออกเป็น 6 บรรพ จำนวน 1,755 มาตรา เมื่อพิจารณาถึงมาตรฐานต่าง ๆ ในแต่ละบรรพ (Books) จะเห็นได้ว่าคณะกรรมการร่างกฎหมายได้อาศัยกฎหมายของประเทศทางตะวันตกเป็นส่วนมากในการจัดทำประมวลกฎหมายฉบับนี้ ดังเห็นได้จากบรรพ 1 หลักทั่วไป และบรรพ 2 ได้ลดอกเลียนแบบจากกฎหมายแพ่งของเยอรมัน และกฎหมายแพ่งของญี่ปุ่น ซึ่งมีรากฐานมาจากกฎหมายโรมันโดยเฉพาะในบรรพ 2 ว่าด้วย หนี้ ในเรื่องวางแผนทรัพย์ บางมาตรฐานเมื่อเทียบตัวบทแล้วแทบจะเรียกได้ว่าเหมือนกันแทบทุกคำก็ว่าได้

ส่วนในบรรพ 3 ว่าด้วยเอกสารสำคัญๆ ได้นำกฎหมายหลายประเพณามาพิจารณา เช่น กฎหมายแพ่งของฝรั่งเศส กฎหมายแพ่งของสวีเดน นอกเหนือจากกฎหมายแพ่งของเยอรมัน และญี่ปุ่น แต่เมื่อพิจารณาอย่างละเอียดรอบคอบแล้ว ได้ยึดถือพระราชบัญญัติซื้อขายสินค้า (The Sale of Goods Act, 1893) ของประเทศไทยเป็นหลักดังปรากฏในมาตรฐานต่าง ๆ ของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ 3 ลักษณะ 1 ว่าด้วยซื้อขายซึ่งมีบทบัญญัติที่คล้ายคลึงกับกฎหมายซื้อขายของประเทศไทยอังกฤษ

สำหรับกฎหมายตัวเงินในบรรพ ๓ ลักษณะ ๒๑ ก็ได้นำเอาบทัญญัติส่วนใหญ่ของ
เช่น บิลล์ ออฟ เอ็กซ์เชนจ์ แอคท์ ค.ศ. ๑๘๘๒ (The Bill of Exchange Act, 1882) ของ
อังกฤษมาเป็นรากฐานในการร่าง นอกจากนี้กฎหมายอังกฤษก็ยังเป็นต้นแบบแนวความคิด
ในการร่างกฎหมายลักษณะบริษัทจำกัดอีกด้วย

ในกฎหมายล้มละลายคือพระราชบัญญัติล้มละลาย ร.ศ. ๑๒๗ ก็เป็นกฎหมายที่ได้รับ
อิทธิพลจากกฎหมายของต่างประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งกฎหมายของอังกฤษ ซึ่งต่อมาได้มีการ
ตรากฎหมายฉบับใหม่คือ พระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. ๒๔๘๓ และฉบับปัจจุบัน คือพระราช
บัญญัติล้มละลาย พ.ศ. ๒๕๔๒

ส่วนประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทย ก็เป็นกฎหมายอีกฉบับหนึ่งที่
ผู้ร่างได้นำเอาหลักกฎหมายอังกฤษมาบัญญัติไว้คือเรื่อง เฮบีอัส คอร์พัส (Habeas Corpus)
ซึ่งเป็นกฎหมายสำคัญในการให้หลักประกันทางเสรีภาพแก่ประชาชนอังกฤษมาใช้ ตามกฎหมาย
อังกฤษถ้าบุคคลใดฝ่าฝืนหมายเรียกเฮบีอัส คอร์พัส ย่อมมีความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล
ผลคือศาลลงโทษได้ทันที หลักกฎหมายนี้ได้นำมาบัญญัติไว้ในมาตรา ๙๐ ของประมวลกฎหมาย
วิธีพิจารณาความอาญา ก็โดยมีวัตถุประสงค์ให้ประชาชนชาวไทยได้รับความคุ้มครองเสรีภาพ
ส่วนบุคคลอย่างในอังกฤษ

ด้วยเหตุนี้ท่านศาสตราจารย์นานินทร์ กรัยวิเชียร ปัจจุบันดำรงตำแหน่งองค์นตรี ได้
กล่าวแสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของกฎหมายต่างประเทศในระบบกฎหมายไทยว่า “ระบบกฎหมาย
ไทยปัจจุบันนั้น เมื่อพิจารณาถึงแบบแห่งกฎหมาย ย่อมถือได้ว่าเป็นระบบกฎหมายของประเทศ
ที่ใช้ประมวลกฎหมายแต่ถ้าจะพิจารณาถึงเนื้อหาสาระแห่งบทกฎหมายโดยตรงแล้วน่าจะกล่าวได้ว่า
กฎหมายไทยนี้รากเหง้ามาจากแหล่งต่าง ๆ รวม ๓ แหล่งด้วยกัน แหล่งแรกได้แก่ ระบบกฎหมาย
ไทยดั้งเดิม ซึ่งมีที่มาจากการคัมภีร์ธรรมศาสตร์ของอินเดียส่วนหนึ่งและมาจากการของ
กฎหมายไทยเราเองในการสังคายนาประมวลกฎหมายของแผ่นดินในสมัยต่าง ๆ จนกระทั่งถึง
กฎหมายตราสามดวงอีกส่วนหนึ่ง กฎหมายไทยปัจจุบันที่ยังถือตามกฎหมายไทยดั้งเดิมเป็นบาง
ส่วนก็มี เช่น กฎหมายลักษณะครอบครัวและลักษณะมรดก ฯลฯ เป็นต้น อีกแหล่งหนึ่งซึ่งเป็น
ที่มาของกฎหมายไทยในปัจจุบันคือกฎหมายของประเทศที่ใช้ประมวล เช่น ประมวลแพ่ง ฝรั่งเศส
เยอรมัน สวิส บร้าซิลและญี่ปุ่น เป็นต้น ซึ่งจะเห็นได้จากบทัญญัติต่าง ๆ ในประมวลกฎหมาย
แพ่งและพาณิชย์ และกฎหมายลักษณะอื่น ๆ ของ我们在ปัจจุบัน และแหล่งสุดท้ายอันเป็นที่มา
ของกฎหมายไทย ก็คือระบบกฎหมายอังกฤษ”

2. ประโยชน์ของการศึกษาประวัติศาสตร์กฎหมายต่างประเทศ

ศาสตราจารย์ ดร.อุกฤษ มงคลนวิน ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการศึกษาประวัติศาสตร์และความเป็นมาของกฎหมายของประเทศต่าง ๆ ไว้ดังนี้คือ

- (1) ทำให้สามารถล่วงรู้ถึงกฎหมายและหลักการในกฎหมายเก่าซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการศึกษาหรือการจัดทำและแก้ไขปรับปรุงกฎหมายใหม่
- (2) ทำให้มีความเข้าใจกฎหมายที่ใช้อยู่ในปัจจุบันดีขึ้น ว่ากฎหมายดังกล่าวมีที่มาอย่างไร และมีความหมายและขอบเขตเพียงใด โดยเปรียบเทียบกับบทบัญญัติในกฎหมายเก่า
- (3) ทำให้เข้าใจความเป็นมาและระบบกฎหมายของประเทศต่าง ๆ และอาจนำมาเปรียบเทียบกับความเป็นมาและระบบกฎหมายของประเทศไทยองค์น
- (4) ทำให้มีความรู้และความเข้าใจในวัฒนธรรมทางกฎหมายของประเทศต่าง ๆ ในอดีตและระยะต่อมา